

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమద్భాగవతే ఉద్ధవగీతాసు
॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబాదరాయణిరువాచ
స ఏవమాశంసిత ఉద్ధవేన
భాగవతముఖ్యేన దాశార్వాముఖ్యః ।
సభాజయన్ భృత్యవచో ముకుంద -
స్తమాబభాషే శ్రవణీయవీర్యః ॥ 18.1 ॥

శ్రీభగవానువాచ
బార్హస్పత్య స వై నాత్ర సాధుర్వై దుర్జనేరితైః ।
దురక్షైర్భిన్నమాత్మానం యః సమాధాతుమీశ్వరః ॥ 18.2 ॥

న తథా తప్యతే విధః పుమాన్ బాణైః సుమర్మగైః ।
యథా తుదంతి మర్మస్థా హ్యసతాం పరుషేషవః ॥ 18.3 ॥

కథయంతి మహత్పుణ్యమితిహాసమిహోద్ధవ ।
తమహం వర్ణయిష్యామి నిబోధ సుసమాహితః ॥ 18.4 ॥

కేనచిద్ భిక్షుణా గీతం పరిభూతేన దుర్జనైః ।
స్మరతా ధృతియుక్తేన విపాకం నిజకర్మణాం ॥ 18.5 ॥

అవంతిషు ద్విజః కశ్చిదాసీదాధ్యతమః శ్రియా ।
వార్తావృత్తిః కదర్యస్తు కామీ లుభోఽతికోపనః ॥ 18.6 ॥

జ్ఞాతయోఽతిథయస్తస్య వాఙ్మాత్రేణాపి నార్పితాః ।
శూన్యావసథ ఆత్మాపి కాలే కామైరనర్చితః ॥ 18.7 ॥

దుఃశీలస్య కదర్యస్య ద్రుహ్యంతే పుత్రబాంధవాః |
దారా దుహితరో భృత్యా విషణ్ణా నాచరన్ ప్రియం || 18.8 ||

తస్యైవం యక్షవిత్తస్య చ్యుతస్యోభయలోకతః |
ధర్మకామవిహీనస్య చుక్రుధుః పంచభాగినః || 18.9 ||

తదవధ్యానవిస్త్రస్త పుణ్యస్కంధస్య భూరిద |
అర్థోఽప్యగచ్ఛన్నిధనం బహ్వాయాసపరిశ్రమః || 18.10 ||

జ్ఞాతయో జగృహుః కించిత్ కించిద్ దస్యవ ఉద్ధవ |
దైవతః కాలతః కించిద్ బ్రహ్మబంధోర్హృపార్థివాత్ || 18.11 ||

స ఏవం ద్రవిణే నష్టే ధర్మకామవివర్జితః |
ఉపేక్షితశ్చ స్వజనైశ్చింతామాప దురత్యయాం || 18.12 ||

తస్యైవం ధ్యాయతో దీర్ఘం నష్టరాయస్తపస్వినః |
భిద్యతో బాష్పకంఠస్య నిర్వేదః సుమహానభూత్ || 18.13 ||

స చాహేదమహో కష్టం వృథాఽఽత్మా మేఽనుతాపితః |
న ధర్మాయ న కామాయ యస్యార్థాయాస ఈదృశః || 18.14 ||

ప్రాయేణార్థాః కదర్యాణాం న సుఖాయ కదాచన |
ఇహ చాత్మోపతాపాయ మృతస్య నరకాయ చ || 18.15 ||

యశో యశస్వినాం శుద్ధం శ్లాఘ్యాయే గుణినాం గుణాః |
లోభః స్వల్పోఽపి తాన్ హంతి శ్విత్రో రూపమివేప్పితం || 18.16 ||

అర్థస్య సాధనే సిద్ధే ఉత్కర్షే రక్షణే వ్యయే |
నాశోపభోగ ఆయాసస్తాసశ్చింతా భ్రమో నృణాం || 18.17 ||

స్తేయం హింసానృతం దంభః కామః క్రోధః స్మయో మదః |
భేదో వైరమవిశ్వాసః సంస్పర్శా వ్యసనాని చ || 18.18 ||

ఏతే పంచదశానర్థా హ్యర్థమూలా మతా నృణాం ।
తస్మాదనర్థమర్థాఖ్యం శ్రేయోఽర్థీ దూరతస్త్వజేత్ ॥ 18.19 ॥

భిద్యంతే భ్రాతరో దారాః పితరః సుహృదస్తథా ।
ఏకాస్నిగ్ధాః కాకిణినా సద్యః సర్వేఽరయః కృతాః ॥ 18.20 ॥

అర్థేనాల్పీయసా హ్యేతే సంరభా దీప్తమన్యవః ।
త్యజంత్యాశు స్పృధో ఘ్నంతి సహసోత్సృజ్య సౌహృదం ॥ 18.21 ॥

లభ్యా జన్మామరప్రార్థ్యం మానుష్యం తద్ ద్విజార్జ్యతాం ।
తదనాదృత్య యే సార్వర్థం ఘ్నంతి యాంత్యశుభాం గతిం ॥ 18.22 ॥

స్వర్గాపవర్గయోర్ద్వారం ప్రాప్య లోకమిమం పుమాన్ ।
ద్రవిణే కోఽనుషజ్జేత మర్త్యోఽనర్థస్య ధామని ॥ 18.23 ॥

దేవర్షిపితృభూతాని జ్ఞాతీన్ బంధూంశ్చ భాగినః ।
అసంవిభజ్య చాత్మానం యక్షవిత్తః పతత్యధః ॥ 18.24 ॥

వ్యర్థయార్థేహయా విత్తం ప్రమత్తస్య వయో బలం ।
కుశలా యేన సిద్ధ్యంతి జరతః కిం ను సాధయే ॥ 18.25 ॥

కస్మాత్ సంక్లిశ్యతే విద్వాన్ వ్యర్థయార్థేహయాసకృత్ ।
కస్యచిన్మాయయా నూనం లోకోఽయం సువిమోహితః ॥ 18.26 ॥

కిం ధనైర్థనదైర్వా కిం కామైర్వా కామదైరుత ।
మృత్యునా గ్రస్యమానస్య కర్మభిర్వోత జన్మదైః ॥ 18.27 ॥

నూనం మే భగవాంస్తుప్తః సర్వదేవమయో హరిః ।
యేన నీతో దశామేతాం నిర్వేదశ్చాత్మనః ప్లవః ॥ 18.28 ॥

సోఽహం కాలావశేషేణ శోషయిష్యేఽంగమాత్మనః |
అప్రమత్తోఽఖిలస్వార్థే యది స్యాత్ సిద్ధ ఆత్మని || 18.29 ||

తత్ర మామనుమోదేరన్ దేవాస్త్రిభువనేశ్వరాః |
ముహూర్తేన బ్రహ్మలోకం ఖట్వాంగః సమసాధయత్ || 18.30 ||

శ్రీభగవానువాచ
ఇత్యభిప్రేత్య మనసా హ్యవంత్యో ద్విజసత్తమః |
ఉన్ముచ్య హృదయగ్రంథీన్ శాంతో భిక్షురభూన్మునిః || 18.31 ||

స చచార మహీమేతాం సంయతాత్మేంద్రియానిలః |
భిక్షార్థం నగరగ్రామానసంగోఽలక్ష్మితోఽవిశత్ || 18.32 ||

తం వై ప్రవయసం భిక్షుమవధూతమసజ్జనాః |
దృష్ట్వా పర్యభవన్ భద్ర బహ్వీభిః పరిభూతిభిః || 18.33 ||

కేచిత్త్రివేణుం జగృహురేకే పాత్రం కమండలుం |
పీఠం చైకేఽక్షసూత్రం చ కంఠాం చీరాణి కేచన || 18.34 ||

ప్రదాయ చ పునస్తాని దర్శితాన్యాదదుర్మునేః |
అన్నం చ భైక్ష్యసంపన్నం భుంజానస్య సరిత్రతే || 18.35 ||

మూత్రయంతి చ పాపిష్ఠాః ప్థీవంత్యస్య చ మూర్ధని |
యతవాచం వాచయంతి తాడయంతి న వక్తి చేత్ || 18.36 ||

తర్జయంత్యపరే వాగ్భిః స్తేనోఽయమితి వాదినః |
బద్ధంతి రజ్జ్వా తం కేచిద్ బధ్యతాం బధ్యతామితి || 18.37 ||

క్షీపంత్యేకేఽవజానంత ఏష ధర్మధ్వజః శరః |
క్షీణవిత్త ఇమాం వృత్తిమగ్రహీత్ స్వజనోజ్ఞితః || 18.38 ||

అహో ఏష మహాసారో ధృతిమాన్ గిరిరాడివ |
మౌనేన సాధయత్యర్థం బకవద్ దృఢనిశ్చయః || 18.39 ||

ఇత్యేకే విహసంత్యేనమేకే దుర్వాతయంతి చ |
తం బబంధుర్నిరురుధుర్యథా క్రీడనకం ద్విజం || 18.40 ||

ఏవం స భౌతికం దుఃఖం దైవికం దైహికం చ యత్ |
భోక్తవ్యమాత్మనో దిష్టం ప్రాప్తం ప్రాప్తమబుధ్యత || 18.41 ||

పరిభూత ఇమాం గాథామగాయత నరాధమైః |
పాతయద్భిః స్వ ధర్మస్థో ధృతిమాస్థాయ సాత్త్వికీం || 18.42 ||

ద్విజ ఉవాచ
నాయం జనో మే సుఖదుఃఖహేతు -
ర్న దేవతాత్మా గ్రహకర్మకాలాః |
మనః పరం కారణమామనంతి
సంసారచక్రం పరివర్తయేద్ యత్ || 18.43 ||

మనో గుణాన్ వై సృజతే బలీయ -
స్తతశ్చ కర్మాణి విలక్షణాని |
శుక్లాని కృష్ణాన్యథ లోహితాని
తేభ్యః సవర్ణాః సృతయో భవంతి || 18.44 ||

అనీహ ఆత్మా మనసా సమీహతా
హిరణ్మయో మత్సఖ ఉద్విచష్టే |
మనః స్వలింగం పరిగృహ్య కామాన్
జషన్ నిబద్ధో గుణసంగతోఽసౌ || 18.45 ||

దానం స్వధర్మో నియమో యమశ్చ
శ్రుతంచ కర్మాణి చ సద్వృతాని |

సర్వే మనోనిగ్రహలక్షణాంతాః

పరో హి యోగో మనసః సమాధిః || 18.46 ||

సమాహితం యస్య మనః ప్రశాంతం

దానాదిభిః కిం వద తస్య కృత్యం |

అసంయతం యస్య మనో వినశ్యద్

దానాదిభిశ్చేదపరం కిమేభిః || 18.47 ||

మనోవశేఽన్యే హ్యభవన్ స్మ దేవా

మనశ్చ నాన్యస్య వశం సమేతి |

భీష్మో హి దేవః సహసః సహీయాన్

యుంజ్యాద్ వశే తం స హి దేవదేవః || 18.48 ||

తం దుర్జయం శత్రుమసహ్యవేగ -

మరుంతుదం తన్న విజిత్య కేచిత్ |

కుర్వంత్యసద్విగ్రహమత్ర మర్త్యై -

ర్మిత్రాణ్యుదాసీనరిపూన్ విమూఢాః || 18.49 ||

దేహం మనోమాత్రమిమం గృహీత్వా

మమాహమిత్యంధధియో మనుష్యాః |

ఏషోఽహమన్యోఽయమితి భ్రమేణ

దురంతపారే తమసి భ్రమంతి || 18.50 ||

జనస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చేత్

కిమాత్మనశ్చాత్ర హి భౌమయోస్తత్ |

జిహ్వం క్వచిత్ సందశతి స్వదద్భి -

స్తద్వేదనాయాం కతమాయ కుప్యేత్ || 18.51 ||

దుఃఖస్య హేతుర్యది దేవతాస్తు
 కిమాత్మనస్తత్ర వికారయోస్తత్ |
 యదంగమంగేన నిహన్యతే క్వచిత్
 క్రుధ్యేత కస్మై పురుషః స్వదేహే || 18.52 ||

ఆత్మా యది స్యాత్ సుఖదుఃఖహేతుః
 కిమన్యతస్తత్ర నిజస్వభావః |
 న హ్యత్మనోఽన్యద్ యది తన్మృషా స్యాత్
 క్రుధ్యేత కస్మాన్న సుఖం న దుఃఖం || 18.53 ||

గ్రహానిమిత్రం సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
 కిమాత్మనోఽజస్య జనస్య తే వై |
 గ్రహైర్గ్రహస్యైవ వదంతి పీడాం
 క్రుధ్యేత కస్మై పురుషస్తతోఽన్యః || 18.54 ||

కర్మాస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
 కిమాత్మనస్తద్ధి జడాజడత్వే |
 దేహస్త్వచిత్ పురుషోఽయం సుపర్ణః
 క్రుధ్యేత కస్మై న హి కర్మమూలం || 18.55 ||

కాలస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయోశ్చేత్
 కిమాత్మనస్తత్ర తదాత్మకోఽసౌ |
 నాగ్నేర్హి తాపో న హిమస్య తత్స్యాత్
 క్రుధ్యేత కస్మై న పరస్య ద్వంద్వం || 18.56 ||

న కేనచిత్కాపి కథంచనాస్య
 ద్వంద్వోపరాగః పరతః పరస్య |
 యథాహమః సంసృతిరూపిణః స్యా -
 దేవం ప్రబుద్ధో న బిభేతి భూతైః || 18.57 ||

ఏతాం స ఆస్థాయ పరాత్మనిష్ఠా -
 మధ్యాసీతాం పూర్వతమైర్మహర్షిభిః |
 అహం తరిష్యామి దురంతపారం
 తమో ముకుందాంఘ్రినిషేవయైవ || 18.58 ||

శ్రీభగవానువాచ
 నిర్విద్య నష్టద్రవిణే గతక్లమః
 ప్రవ్రజ్య గాం పర్యటమాన ఇత్థం |
 నిరాకృతోఽసద్భిరపి స్వధర్మా -
 దకంపితోఽమూం మునిరాహ గాథాం || 18.59 ||

సుఖదుఃఖప్రదో నాన్యః పురుషస్యాత్మవిభ్రమః |
 మిత్రోదాసీనరిపవః సంసారస్తమసః కృతః || 18.60 ||

తస్మాత్ సర్వాత్మనా తాత నిగృహణ మనో ధియా |
 మయ్యావేశితయా యుక్త ఏతావాన్ యోగసంగ్రహః || 18.61 ||

య ఏతాం భిక్షుణా గీతాం బ్రహ్మనిష్ఠాం సమాహితః |
 ధారయంచ్రావయంచృణ్వన్ ద్వంద్వైర్నైవాభిభూయతే || 18.62 ||

|| ఇతి ఉద్ధవగీతాసు అష్టాదశోఽధ్యాయః సమాప్తః ||